

Rahandusministeerium
info@fin.ee
guido.viik@fin.ee

Teie 14.12.2023 nr 1.1-10.1/7442-1

Meie 15.01.2024 nr 4/2

Arvamuse esitamine raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta

Lugupeetud Mart Võrklaev!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Rahandusministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta, mis muu hulgas annab kõikidele end äriregistris e-arve vastuvõtjatena registreeritud raamatupidamiskohustuslastele õiguse nõuda kauba või teenuse ostmisel teiselt raamatupidamiskohustuslaselt Euroopa standardile vastavat e-arvet. Oleme eelnõuga tutvunud ning järgnevalt esitame oma seisukohad eelnõu kohta.

1. E-arved (eelnõu § 1 p 3)

Kehtiva raamatupidamise seaduse § 7¹ lg 7 kohaselt peab raamatupidamiskohustuslane esitama avaliku sektori organisatsioonile e-arve, kui ta võõrandab kaupa või osutab teenust avalikule sektorile. Eelnõu § 1 p 3 muudab seda põhimõtet selliselt, et edaspidi võib end äriregistris e-arve vastuvõtjaks märkinud raamatupidamiskohustuslane soetatud kauba või teenuse eest tasumiseks nõuda müüjalt e-arve esitamist. Muudatus kehtib nii avaliku sektori kui ka erasektori jaoks. See tähendab, et muudatuse jõustumisel võib edaspidi ka avaliku sektori organisatsioon nõuda e-arve asemel muus formaadis arvet, kuid samas saab ka erasektori raamatupidamiskohustuslane õiguse nõuda teiselt erasektori raamatupidamiskohustuslaselt e-arvet.

Toetame eelnõu § 1 punktiga 3 plaanitavat muudatust selles osas, et edaspidi on avaliku sektori organisatsioonil õigus nõuda raamatupidamiskohustuslaselt ka muus formaadis arvet kui e-arvet. Samas oleme plaanitavale muudatusele vastu selles osas, mis puudutab ettevõtetevahelisi arveid. Järgnevalt selgitame lähemalt, miks me ei toeta muudatust anda erasektori raamatupidamiskohustuslasele õigust nõuda teiselt erasektori raamatupidamiskohustuslaselt e-arvet.

1) **Plaanitav muudatus ei täida oma eesmärki.**

Seletuskirja (lk 1) kohaselt on plaanitava muudatuse peamine eesmärk soodustada e-arvete kasutuselevõttu. Kaubanduskoja hinnangul ei pruugi eelnõus välja pakutud lahendus täita oma eesmärki kahel põhjusel.

Esiteks võib muudatus vähendada e-arvete kasutamist või pidurdada e-arvete kasutamise kasvu, sest raamatupidamiskohustuslasel ei ole enam kohustust esitada avalikule sektorile e-arvet. Plaanitav muudatus annab avalikule sektorile

ESTONIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY / ЭСТОИИСКАЯ ТОРГОВО - ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА
TOOM-KOOLI 17, 10130 TALLINN / REG NO 80004733 / TEL: +372 604 0060 / KODA@KODA.EE / WWW.KODA.EE / WWW.ENTERPRISE-EUROPE.EE

EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA ON SUURIM ETTEVÕTJAJD ESINDAV ORGANISATSIOON EESTIS, Kuhu kuulub ligi 3600 ettevõtet, kellest enamik on väikese- ja keskmise suurusega. Kaubanduskoja liikmed annavad üle 40 protsendi Eesti ettevõtete käibest, ligi 40 protsendi puhaskasumist ja tasuvad üle 40 protsendi riiklikest maksudest. Kaubanduskoda esindab ja kaitseb kõigi ettevõtjate ühishuve ning on mitteriiklik ja apoliitiline organisatsioon.

õiguse nõuda müüjalt e-arvet, kuid kõik avaliku sektori organisatsioonid ei pruugi seda õigust edaspidi kasutada. Kui avalik sektor ei nõua enam e-arveid, siis selle tulemusena võib väheneda ka raamatupidamiskohustuslaste, kes hetkel ei kasuta e-arveid, motivatsioon võtta edaspidi kasutusele e-arved. Varasemalt on mitmete väiksemate ettevõtete jaoks olnud avaliku sektori e-arve nõue üks olulistest motivaatoritest kasutada kasvõi piiratud ulatuses e-arveid.

Teiseks ei suurenda plaanitav muudatus e-arvete kasutuselevõttu, sest sellega ei kaasne meie hinnangul ettevõtetevaheliste arvete puhul sisulist muudatust võrreldes tänasega. Juba praegu võib ostja nõuda müüjalt e-arvet ning selleks ei ole vaja muuta raamatupidamise seadust. Kui ostja nõuab täna e-arvet, kuid müüja ei soovi seda anda, siis ei toimu ka teenuse osutamist või kauba võõrandamist ning ostjal on võimalik pöörduda näiteks müüja konkurendi juurde, kes väljastab e-arve. Teine variant on see, et ostja lepib sellega, et saab e-arve asemel arve mõnes muus formaadis. Või siis kolmanda variandina aktsepteerib müüja ostja soovi ning väljastab e-arve. Meie hinnangul jätkub sama olukord ka muudatuse jõustumisel, sest plaanitav muudatus annab ostjale õiguse, kuid ei pane müüjale kohustust esitada ostjale e-arvet. Lisaks ei sisaldu eelnõus ka sanktsiooni, mis järgneb, kui müüja ei esita ostja nõudel e-arvet. Seega ettevõtetevaheliste arvete osas on tegemist sisutühja sättega, mis ei aita suurendada e-arvete kasutuselevõttu.

2) Muudatus võib tekitada segadust.

Plaanitav muudatus võib tuua kaasa segaduse nii avaliku kui ka erasektori jaoks. Kui ostja nõuab müüjalt plaanitavale muudatusele tuginedes e-arvet, kuid müüja ei täida seda nõuet, siis võib tekkida küsimus, kas müüja on kohustatud e-arve esitama ja mis saab siis, kui müüja keeldub e-arve esitamisest või esitab e-arve asemel näiteks PDF-arve. Selliste olukordade jaoks puudub selgitus ka seletuskirjast.

Kui ostja esitab e-arve nõude lepingueelsete läbirääkimiste käigus, kuid müüja ei nõustu sellega, siis ei saavutata kokkulepet kauba võõrandamise või teenuse osutamise osas. Seega ei muutu võrreldes tänasega midagi. Kui teenus on juba osaliselt või täielikult osutatud või kaubast on osa või kogu kaup ostjale võõrandatud, ning sel hetkel pöördub ostja müüja poole nõudega saada e-arvet, kuid müüja ei ole nõus seda täitma, siis sellega võib kaasneda poolte jaoks segadus. Näiteks kui ostja nõuab sellises olukorras e-arvet, kuid müüja saadab ostjale arve PDF-formaadis, siis kas ostjal on õigus keelduda arve tasumisest, sest müüja pole talle saatnud e-arvet. Kaubanduskoja hinnangul ei anna raamatupidamise seadusesse lisatav säte ostjale sellist õigust, kuid õiguselguse tagamiseks palume Rahandusministeeriumil lisada sellise olukorra kohta selgitus seletuskirja.

3) Muudatuse järele puudub vajadus.

Kaubanduskojale jääb ebaselgeks, millist praktilist probleemi soovib Rahandusministeerium selle muudatuse abil lahendada. Meie hinnangul ei saa probleemiks olla üksnes see, et Eestis ei ole e-arvete osakaal kõikidest arvetest näiteks 80 või 100 protsenti. Kahjuks ei leia me ka seletuskirjast probleemi olemasolu kohta selgitusi. Ilma tegeliku probleemi olemasoluta ei ole vaja muuta

seadust. Kuna probleem ei ole teada, siis puudub ka selgus selles osas, kas eelnõus valitud lahendus on ikka kõige parem viis seda probleemi leevendada või lahendada.

Leiame, et täiendava regulatsiooniga tuleks sekkuda ettevõtetevahelistesse suhetesse üksnes siis, kui selleks on äärmiselt mõjuv põhjus ja/või muudatuse tegemiseks on laialdane ettevõtete toetus. Hetkel puudub meie hinnangul muudatuse tegemiseks mõjuv põhjus. Samuti ei ole meile teadaolevalt praktikas tekitanud arvulisi vaidlusi arve formaadis kokku leppimine ettevõtetevaheliste tehingute puhul. Meieni pole jõudnud arvukat tagasisidet ka selle kohta, et plaanitav muudatus on ettevõtetevaheliste arvete osas vajalik ja oodatud. Pigem oleme saanud ettevõtjatelt vastupidist tagasisidet. Seega oleme seisukohal, et plaanitav muudatus seoses ettevõtetevaheliste arvetega on ülereguleerimine.

Meie hinnangul on võimalik e-arvete osakaalu kasvatada ka ilma raamatupidamise seadust muutmata. Ernst & Young Baltic ASi poolt läbi viidud 2021. aasta uuringus „E-arvete kasutamine avalikus sektoris ja ettevõtluses“ toodi välja (lk 2), et e-arvete osakaal kõikidest arvetest on ca 45%. Oleme saanud ettevõtjatelt signaale, et e-arvete osakaal on aasta-aastalt suurenenud. Palume Rahandusministeeriumil seletuskirjas välja tuua, milline on e-arvete hinnanguline osakaal praegusel hetkel. Kui e-arvete osakaal on võrreldes 2021. aastaga kasvanud, siis me ei näe vajadust, et Rahandusministeerium peaks uue regulatsiooniga sekkuma ettevõtetevahelistesse arvetesse.

Vajadust reguleerida praegusel hetkel ettevõtetevahelisi arveid vähendab ka asjaolu, et hetkel on Euroopa Liidus käimas läbirääkimised direktiivi ettepaneku osas, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ digiajastu käibemaksueeskirjade osas. Viidatud direktiivi kohaselt võib liikmesriikidel tekkida kohustus kehtestada raamatupidamiskohustuslastele e-arvete esitamise kohustus. Seega enne direktiivi jõustumist ei ole Eestil otstarbekas muuta ettevõtetevaheliste arvetega seotud regulatsioone.

4) Väiksematele ettevõtetele võib ettevõtetevahelisi arveid puudutav muudatus tuua kaasa töökoormuse ja/või kulude kasvu.

Kaubanduskoda nõustub Ernst & Young Baltic ASi poolt läbi viidud uuringus „E-arvete kasutamine avalikus sektoris ja ettevõtluses“ toodud seisukohaga (lk 2), et e-arvete kasutuselevõtt annab suuremat efekti just nendele ettevõtetele, kus arveid on rohkem (keskmised ja suured ettevõtted) ning arved on tõenäoliselt ka suurema keerukuse ja mahuga (palju arveridu, erinevad käibemaksumäärad). Selliste ettevõtete jaoks aitab e-arvete kasutamine vähendada nii töökoormust kui ka kulusid. Samas meile teadaolevalt on sellised ettevõtjad juba võtnud suures osas kasutusele e-arved.

Kuigi Kaubanduskoja liikmeskonna hulgas on palju selliseid ettevõtteid, kus on arvete hulk suur, siis peame arvestama ka sellega, et nii meie liikmete kui laiemalt Eesti ettevõtjate hulgas on väga palju neid, kus arvete maht ei ole suur. Oleme osadelt sellistelt ettevõtjatelt saanud tagasisidet, et kui plaanitava muudatuse jõustumisel hakkavad senisest rohkem ostjaid nõudma e-arveid, siis see võib suurendada nende töökoormust ja/või kulusid. Üheks kulude kasvu põhjuseks on

see, et olemasolevad IT-süsteemid ei ühildu omavahel või on vananenud ja ei võimalda e-arvete kasutuselevõttu. Sellistel juhtudel tuleks teha e-arvete kasutuselevõtuks lisainvesteeringuid IT-süsteemidesse. Samas kui arvete maht on väike, siis ei tasu need investeeringud ära ning kuluefektiivsem on jätkata näiteks PDF-arvetega. IT-investeeringute kõrval on teiseks lahenduseks kasutada e-arvete saatmiseks e-arve portaale, kuid sellisel juhul tuleb arve koostada topelt ehk oma äritarkvaras kui ka e-arve portaalis. Sellega jällegi suureneb ettevõtte töökoormus. Samuti kaasneb töökoormuse ja kulude kasv nendele ettevõtetele, kus ei kasutata raamatupidamistarkvara. Samuti on e-arvete väljastamiseks vaja teha kulutusi operaatorteenusele. Viidatud probleemid leidsid kajastamist ka eelnevalt viidatud Ernst & Young Baltic ASi uuringus.

Eeltoodu valguses palume Rahandusministeeriumil täiendada seletuskirjas välja toodud mõjuanalüüsi, mis hetkel toob välja üksnes positiivsed mõjud, kuid on jätnud välja võimalikud negatiivsed mõjud eelkõige väiksemate ettevõtete osas. Näiteks on küsitav, kas plaanitav muudatus lihtsustab kõikide ettevõtete jaoks raamatupidamist nagu on kirjas seletuskirjas (lk 2). Kui ettevõtte IT-süsteem ei võimalda e-arvet väljastada ning seda tuleb teha näiteks mõne e-arvete portaali kaudu, siis tuleb arvet sisestada kaks korda ning seda ei saa nimetada lihtsustamiseks. Lisaks palume täiendada ka seletuskirja (lk 4) mõjuanalüüsi selles kohas, kus on kirjas, et muudatusega kaasneb piiratud positiivne mõju majandusele, mis tuleneb eelkõige e-arvete kasutusega seonduvast üldisest efektiivsuse ja töövõime tõusust majanduses. See info on liiga kokkuvõtlik ning ei anna õiget pilti tegelikest mõjudest erinevatele sihtrühmadele. Mõjuanalüüsi osas tuleb selgelt välja tuua, et muudatusega võib suureneda nende ettevõtete töökoormus ja/või kulud, kus on arveid vähem. Seega palume seletuskirja mõjuanalüüsis kajastada ka muudatusega kaasneva võivaid negatiivseid mõjusid. Juhime tähelepanu sellele, et vajadust täiendada mõjuanalüüsi erinevate sihtrühmade lõikes tõi välja ka Justiitsministeerium, kui kooskõlastusringil oli eelnõule eelnenud väljatöötamiskavatsus.

Kaubanduskoja seisukohad:

- **Peame väga positiivseks, et eelnõusse ei ole jõudnud muudatust, mille kohaselt on raamatupidamiskohustuslasel kohustus esitada teisele raamatupidamiskohustuslasele e-arve kauba või teenuse eest tasumiseks.**
- **Toetame eelnõu § 1 punktiga 3 plaanitavat muudatust selles osas, et edaspidi on avaliku sektori organisatsioonil õigus nõuda raamatupidamiskohustuslaselt ka muus formaadis arvet kui e-arvet ning raamatupidamiskohustuslasel ei ole enam kohustust esitada avalikule sektorile e-arvet.**
- **Samas oleme plaanitavale muudatusele vastu selles osas, mis puudutab ettevõtetevahelisi arveid. Kuna eelnõus sisalduv muudatus ei aita kaasa soovitud eesmärgi saavutamisele, tekitab segadust, muudatuse järele puudub vajadus ning see toob kaasa ülereguleerimise, siis teeme ettepaneku jätta muudatusest välja ettevõtetevahelised arved ehk muudatus võiks puudutada üksnes erasektori ja avaliku sektori vahelisi arveid.**

- **Kui Rahandusministeerium ei pea võimalikuks Kaubanduskoja ettepanekut arvesse võtta, siis palume lisada seletuskirja vastused järgmistele küsimustele:**
 - Millist probleemi soovitakse muudatuse abil lahendada?
 - Kas plaanitav muudatus paneb müüjale kohustuse esitada e-arve, kui ostja seda nõuab?
 - Mis saab olukorras, kus teenus on osutatud ja kaup on müüdud ning ostja nõuab e-arvet, kuid müüja saadab arve PDF-formaadis? Kas sellisel juhul on ostjal õigus keelduda arve tasumisest?
 - Milline mõju kaasneb muudatusega erinevatele sihtrühmadele, sh ettevõttele, kes täna ei kasuta raamatupidamistarkvara või olemasolev raamatupidamistarkvara ei ole võimeline saatma e-arvet?
 - Milline on e-arvete hinnanguline osakaal kõikidest arvetest praegusel hetkel?
- **Ettevõtetevaheliste e-arvete kasutuselevõtu soodustamiseks tuleks raamatupidamise seaduse muutmise asemel jätkata teadlikkuse tõstmist e-arvete kasutamise võimaluste kohta, sellega kaasnevast kasust ja anda ka praktilisi soovitusi e-arvete rakendamiseks.**

2. Raamatupidamiskohustuslase õigus teavitada äriregistrit e-arve vastuvõtmisest (eelnõu § 1 p 1)

Eelnõu § 1 p 1 kohaselt saab raamatupidamiskohustuslane õiguse teavitada e-äriregistrit e-arve vastuvõtmisest. Hetkel kehtiva regulatsiooni kohaselt saab infot e-äriregistrile esitada üksnes e-arvete operaator, kellega on raamatupidamiskohustuslane sõlminud vastava teenuse osutamise lepingu.

Kaubanduskoja seisukoht:

Peame seda muudatust mõistlikuks.

3. Üleminek e-arveldamise Euroopa standardile (eelnõu § 1 p-d 2-4)

Eelnõu § 1 punkti 3 kohaselt peab e-arve vastama e-arveldamise Euroopa standardile, mille kohta on avaldatud viide Euroopa Liidu Teatajas. Eelnõu § 1 p 2 ja 4 kohaselt tunnistatakse raamatupidamise seaduses kehtetuks sätted, mis reguleerivad e-arvete Eesti standardit.

Kuna Eesti e-arvete standardit ei ole aastaid muudetud ja sellega seoses on esile kerkinud teatud probleeme, siis põhimõtteliselt ei ole me vastu üleminekule e-arveldamise Euroopa standardile. Samas peame oluliseks, et muudatuse jõustumisel jääks ettevõtetele alles õigus leppida kokku, et pooled kasutavad jätkuvalt Eesti e-standardit. Seletuskirja lugedes saame aru, et selline kokkuleppevõimalus on muudatuse jõustumisel olemas.

Lisaks peame oluliseks, et üleminek ei toimuks kiirustades ning jätkaks erinevatele osapooltele piisavalt aega muudatusega kohanemiseks, näiteks äritarkvara arendamiseks. Ernst & Young Baltic ASI poolt läbi viidud uuringus „E-arvete kasutamine

avalikus sektoris ja ettevõtluses“ on toodud välja (lk 4), et EL-i e-arve standardi kasutuselevõtu mõistlik ajaline periood on ca 12–18 kuud, millest 6 kuu jooksul tehtaks arendused ja seejärel oleks 6–12 kuud, mille jooksul tuleks üle minna uuele standardile. Eelnõu kohaselt jõustuksid Euroopa standardile üleminekuga seotud muudatused 2025. aasta algusest ehk üleminekuks jääb oluliselt vähem aega kui uuringus antud soovitus. Seetõttu ei ole Kaubanduskoda veendunud, et Euroopa standardile üleminekuks jääb piisavalt pikk periood.

Kaubanduskojale jääb hetkel ka ebaselgeks, millised mõjud kaasnevad Euroopa standardile üleminekuga. Seletuskirjas (lk 4 ja 5) on üksnes kirjas, et Euroopa standardile üleminek eeldab raamatupidamisteenuste pakkujatelt ja e-arvete operaatoritelt täiendavaid arendustöid nii tarkvara- ja äriprotsesside uuendamiseks kui ka näiteks globaalse e-arvete võrgustikuga PEPPOL (PanEuropean Public Procurement Online) liitumiseks. Näiteks Riigi Tugiteenuste Keskus on hinnanud üleminekuks vajalike tööde mahuks ligikaudu 45 000 eurot, Registrate ja Infosüsteemide Keskus on hinnanud PEPPOL-iga liitumise halduskulusid ligikaudu 7000 eurole aastas. Samas on seletuskirjast puudu, millised kulud kaasnevad muudatusega ettevõtetele. Enne eelnõu menetlemisega jätkamist peame väga oluliseks, et Rahandusministeerium analüüsiks täiendavalt, millised mõjud kaasnevad üleminekuga ettevõtetele ning kas vajalikud arendustööd on võimalik ära teha enne 2025. aasta algust.

Ernst & Youngi tehtud uuringus (lk 4) on kirjas soovitus töötada välja e-arvete kasutamise spetsifikatsioon (CIUS – Core Invoice Usage Specification), et maandada standardi rakendamise seotud riske ja lihtsustada kasutuselevõttu. Palume Rahandusministeeriumilt infot, kas see soovitus on juba ellu viidud või kui ei ole, siis kas ja millal plaanitakse seda teha.

Lisaks palume Rahandusministeeriumilt infot ka selle kohta, kas hetkel on avatud või on peagi tulemas mõni toetusmeede, mis võimaldaks ettevõtetel taotleda toetust, et minna üle Euroopa standardile.

Kaubanduskoja seisukohad:

Palume enne eelnõu menetlemise jätkamist Rahandusministeeriumil teha mõjuanalüüs, kus on kirjas, kui suured kulud kaasnevad muudatuse tulemusena ettevõtetele. Lisaks palume täiendavalt analüüsida, kas Euroopa standardile üleminek on realselt tehtav 2025. aasta 1. jaanuarist. Soovime infot ka selle kohta, kas Eestis on töötatud välja e-arvete kasutamise spetsifikatsioon ning kui ei ole, siis kas ja millal plaanitakse seda teha. Lisaks ootame täiendavat teavet selle kohta, kas hetkel on avatud või on peagi tulemas mõni toetusmeede, mis võimaldaks ettevõtetel taotleda toetust, et minna üle Euroopa standardile. Kui Rahandusministeeriumil on vastused eeltoodud küsimustele, siis oleme valmis uuesti kaasa mõtlema, mis ajal on mõistlik üle minna Euroopa standardile.

Loodame, et peate võimalikuks Kaubanduskoja kommentaare ja ettepanekuid arvesse võtta.

Lugupidamisega

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

/allkirjastatud digitaalselt/
Ene Rammo
Finantsdirektor peadirektori ülesannetes

Marko Udras
marko@koda.ee 6040070